

Собівартість та ціна сирого молока: конфлікт сторін чи баланс інтересів?

8 квітня 2008 року, в Києві відбувся круглий стіл «Собівартість та ціна сирого молока: конфлікт сторін чи баланс інтересів?». Ініціатором цього заходу став Проект розвитку молочного сектору у Вінницькій області Міжнародної фінансової корпорації. Співорганізаторами виступили журнал «Молочна промисловість» (ВД «Продукты питания») та Спілка молочних підприємств України. Метою заходу було започаткування діалогу виробників та переробників, формування між ними партнерських відносин.

Проект розвитку молочного сектору у Вінницькій області (Проект) – це міжнародний проект, який передбачає розвиток зон постачання молокопереробників. Він надає допомогу господарствам з широкого кола питань виробництва молока, а також з бізнес-планування, створення схем доступу до фінансів, розвитку бізнесу тощо. У цьому році Проект успішно завершує свою роботу і зараз передає свої напрацювання та технології зацікавленим українським молокопереробним підприємствам і господарствам.

Галузевий фаховий журнал «Молочна промисловість» уже неодноразово торкався важливих тем співпраці виробників та переробників, перспектив розвитку молочного сектору при вступі до СОТ, а також теми собівартості та ціни сирого молока (див. № 1-2008). Редакція підтримала ініціативу Проекту і сприяла організації зустрічі виробників та переробників для безпосереднього спілкування та обміну думками стосовно проблеми реальної собівартості молока.

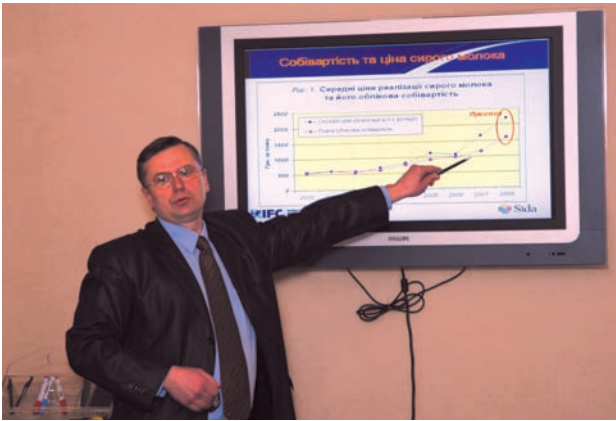
Обговорення почалося з короткої презентації Михайла Павличенка, керівника Проекту. В її основу було покладено дослідження реальної собівартості молока, проведене раніше у рамках Проекту. Дослідження показало, що методика розрахунку собівартості сирого молока, яка існує зараз в Україні, не враховує деяких суттєвих витрат, наприклад, витрат на вирощування ремонтного молодняка та купівлю нетелів. Іншими словами, в собівартості не враховано витрати на формування молочного стада. Враховуються лише витрати на його утримання. Таким чином, у звітних документах сільгосп підприємств і в статистичних даних фігурують цифри заниженої собівартості. Між тим, дані про реальну собівартість є дуже важливими, тому що саме на їх основі приймаються управлінські рішення. Ці цифри характеризують стан сектору і є вихідною інформа-

цією для проведення різних досліджень, складання прогнозів і формування державної політики в цій галузі.

Зрозуміло, що знання реальної собівартості молока є необхідним не лише для виробників молока, але й для державних органів, наукових організацій, громадськості. В презентації проблему було не тільки ідентифіковано, але й запропоновано методики розрахунку правильної собівартості. Крім того, була дана оцінка реальної собівартості молока в українських господарствах, а також загального стану справ у секторі.

Слід сказати, що обговорення цієї теми велось учасниками – як виробниками, так і переробниками – відкрито та з великою зацікавленістю. В результаті дійшли згоди, що проблема розрахунку собівартості є актуальною і важливою для визначення фінансових показників та прийняття рішень на державному рівні. погодилися також із тим, що проблема є невідкладною та потребує якнайшвидшого вирішення. Під час обговорення учасниками різних методів розрахунку собівартості молока, член опікунської ради Спілки молочних підприємств України Василь Лукіяничук висловив думку, що розрахунки собівартості, які зараз кожне господарство робить у свій спосіб, треба було б уніфікувати.

Після обміну думками про можливі шляхи вирішення проблеми, учасники погодилися з запропонованими Проектом методами розрахунку реальної собівартості. Перший метод – просто віднести на собівартість витрати на вирощування ремонтного молодняка, зменшивши їх на суми, одержані від реалізації м'яса вибрактованих тварин. Другий метод – відобразити в управлінському обліку молочних корів як основні засоби, розраховувати на них амортизацію та відносити її на собівартість так само, як це робиться, скажімо у випадку амортизації обладнання.

Михайло Гаврилович Павличенко,
керівник Проекту розвитку молочного сектору у Вінницькій області Міжнародної фінансової корпорації

Перший метод вже впроваджено в одному із господарств спільними зусиллями фахівців Проекту та керівника господарства (СТОВ «Писарівка», Вінницька область), другий – впроваджений самостійно ще одним учасником круглого столу (ТОВ ім. Воловікова, Рівненська область).

16 травня 2008 року Україна стала 152-им членом Світової організації торгівлі. Звистий п'ятнадцятирічний шлях, яким наша країна рухалась до членства у цій організації, нарешті подолано. Однак новий статус накладає й нові зобов'язання, адже із відкриттям ринків інших держав на вітчизняних виробників чекають і випробування жорсткими стандартами якості, що діють у країнах-членах СОТ. Різні галузі української промисловості сьогодні навипередки рапортують про готовність до запровадження СОТівських норм, однак на молочну галузь чекає чимало труднощів. Цінову конкуренцію українські переробники поки що можуть витримати за рахунок нижчої собівартості. Крім того, ввізне мито на імпорту молочну продукцію хоч і буде суттєво знижено, зберігається на рівні 10%.

Найбільша проблема може виникнути через іншу причину – низьку якість продукції та недотримання санітарних норм країн-імпортерів. Доволі згадати хоча б ситуацію з поставками молочної продукції до Росії, яка ще кілька років тому була основним ринком збуту українських молокопродуктів. До того ж, попри рішення Європейської комісії, згідно з яким молоко включено до переліку продукції тваринництва, що можна імпортувати країнами ЄС з України, європейські ринки до сьогодні залишаються малодоступними для вітчизняної продукції.

Запровадження міжнародних вимог до забезпечення харчових продуктів та їх виконання – чи не найважливіший момент, з яким Україна зіштовхнеться, вступивши до СОТ. Звісно, серед плюсів можна назвати широкий доступ на чужі ринки (у т. ч. на ринки Азії та Африки, що швидко розвиваються і до того ж мають значно менші бар'єри доступу) та можливість використовувати механізм СОТ для врегулювання торгових суперечок. Легше буде й працювати з закордонними інвесторами.

Натомість несолодко буде тим українським підприємствам, які впродовж останніх років ігнорували як потреби оновлення виробництва, так і вимоги споживачів. Ті ж, які здатні конкурувати із закордонними, можуть зіштовхнутись з іншими проблемами. Хоч країна-член СОТ і не матиме можливості створити суттєві тарифні перепони на шляху вітчизняних товарів, однак цілком може відмовитись пускати ук-

раїнську продукцію на ринок через невідповідність маркуванню або ж нормам безпеки (так звані нетарифні бар'єри).

Звісно, на порозі Світової організації торгівлі українські виробники молока змушені переглядати умови своєї роботи. При цьому важливим питанням стає перехід від протистояння до співпраці у відносинах між виробниками та переробниками молока. Різкі коливання цін на ринку сирого молока є серйозною проблемою як для тих, так і для інших. Обидві сторони визнають це. Думки про партнерство неодноразово висловлювалися на конференції «Молочний бізнес 2008», котра пройшла в Києві 19 березня 2008 року. Однак, поки що практичних кроків у цьому напрямі не відбулося. Цей круглий стіл фактично став першою спробою такого діалогу.

Обговорюючи перспективи галузі, керівник господарства ім. Воловікова (с. Горбаків Гошанського району Рівненської області) Василь Голубінка зауважив, що виробництво молока в Україні найближчим часом має стати надзвичайно прибутковим заняттям. Насамперед через зростання рівня споживання молокопродуктів у країнах Азії. Але й український ринок відкритий для активної роботи. «Людина на рік повинна споживати 380 кг молока в перерахунку на молочні продукти, натомість в Україні сьогодні споживають заледве 220 кг», – окреслив перспективи вітчизняного молочного ринку керівник підприємства. Водночас Василь Голубінка акцентував на тому, що головною умовою виходу українського молока на ринки європейських та інших країн світу є його відповідність світовим критеріям якості.

І виробники, і переробники зійшлися на думці, що дотримання вимог СОТ принесе обопільну користь учасникам ринку. Деякі фахівці навіть заговорили про початок виробництва продукції преміум-класу, вимоги до якої ще жорсткіші. Згадали ще одну проблему: більше 80% молока сьогодні приймається від населення. А у цьому випадку складно говорити про дотримання стандартів. Директор ТОВ «Тулчинка-молоко» Галина Ногай зазначила, що відсутність потрібної кількості сировини належної якості, отриманої від населення, змушує розраховуватись за молоко за підвищеною ціною. Олена Жупина тим часом додає, що молоко, заготовлене у населення, використовується здебільшого для виробництва сухого молока, яке згодом експортується. Однак ця продукція не конкурентоспроможна на світовому ринку, та й не потрібна у таких значних кількостях.

Олена Леонідівна Бідна,
заступник директора із заготівлі сировини ТОВ «Людсдорф»,
Галина Іванівна Ногай,
директор ТОВ «Тулчинкамолоко»,
Олена Іванівна Жупина,
заступник виконавчого директора по сировині ВАТ «Вім-Білл-Данн»

Лідія Олексіївна Карпенко, президент Спілки молочних підприємств України,
Микола Іванович Бутенко, віце-президент Спілки молочних підприємств України

Переробники одноставно стверджують, що працювати з господарствами набагато вигідніше, аніж купувати молоко у населення. Водночас якісні зміни у процесі виробництва молока неможливі без доволі значних інвестицій. І тут підприємства-виробники хотіли б бачити партнерами підприємства, що займаються переробкою молочної продукції. Керуючий господарством «Писарівка» (Вінницька область) Андрій Попов наголосив, що для запровадження змін потрібен потужний фінансовий партнер, адже отримати сьогодні кредит для аграрія – майже нереальна річ. «Банки просто бояться працювати з нами, оскільки це довготермінові інвестиції, а в якості застави господарство може надати хіба що корів», – зазначав він. Проблема ж виробництва достатньої кількості якісної сировини стоїть сьогодні надзвичайно гостро: за твердженням віце-президента Спілки молочних підприємств України Миколи Бутенка, українські переробні підприємства, в принципі, мають потенціал для переробки близько 20 млн тонн молока на рік, тоді як сьогодні переробляють близько шести.

Натомість переробники, хоч і погоджуються з потребою співпрацювати у напрямі покращення якості сировини, відзначають, що потребують певних гарантій, аби оновлене господарство не вирішило змінити партнера. Заступник директора із заготівлі сировини ТОВ «Люстдорф» Олена Бідна зауважила, що свого часу підприємство спробувало розвивати сировинну базу. «Не всі сільгосппідприємства готові до такої форми роботи. Ми допомагали одному господарству, купили доільний зал, однак немає жодної гарантії, що через півроку воно не піде до інших переробників», – відзначила вона. Переробники наголошують, що теж перебувають у доволі скрутному становищі, оскільки змушені налагоджувати власне виробництво відповідно до нових стандартів, однак готові знайти шляхи взаємопорозуміння. Олена Жупина зауважила, що переробники цілком можуть купувати обладнання для сільськогосподарських підприємств та надавати його у користування, аби таким чином отримати певні гарантії тривалої співпраці. Водночас такий шлях дасть змогу виробникам та переробникам відчувати себе в одній в'язці, адже всі учасники «круглого столу» зійшлися на думці, що майбутнє за виробниками та переробниками якісного молока. Аби усталити форму співпраці виробників та переробників Василь Голубінка запропонував підприємствам молочного сектору економіки розглянути варіанти укладення угод про стратегічне партнерство. Адже на порозі СОТ і молокопереробники, і виробники зацікав-

лені у дотриманні світових стандартів, підвищенні рівня рентабельності і, звісно, розширенні ринків збуту.

Учасники дискусії були одноставні в тому, що необхідність встановлення цивілізованих партнерських відносин між виробниками та переробниками молока назріла. Після дебатів було підтримано ідею Спілки молочних підприємств про членство в цій громадській професійній організації не лише переробників, а й виробників молока. Це дасть змогу й тим і іншим вести регулярний діалог та дасть виробникам молока шанс бути почутими.

Учасниками було обговорено деякі схеми інвестування переробниками в розвиток своєї сировинної бази, при цьому представники Проекту коротко поінформували про свою роботу в цьому напрямі. Обговоривши ідею керівника господарства з Рівненської області Василя Голубінки про можливість реалізації спільного проекту виробником та переробником (коли виробник забезпечує виробництво молока особливо високої якості, вище преміум-класу, а переробник виводить на ринок нову лінію продукції з цієї сировини), учасники визначили можливі умови реалізації такого проекту.

Одним словом, ця цікава зустріч виробників та переробників – професіоналів практиків з великим досвідом – показала зацікавленість обох сторін у співпраці, бажання частіше спілкуватися, дослухатися до доречних думок та спільно вирішувати проблеми на непростому шляху до СОТ.

Василь Миронович Голубінка, керівник ТОВ СГП ім. Воловікова, с. Горбаків Рівненської області,
Андрій Авксентійович Попов, керуючий СТОВ «Писарівка», Вінницька область

Жаль, що не всі запрошені наважилися взяти участь у заході. Дехто навіть сприйняв тему зустрічі – «Собівартість та ціна сирого молока: конфлікт сторін чи баланс інтересів?» – дещо провокаційною. Насправді ніякого протистояння не відбулося, навпаки, було дуже приємно бачити достойну дискусію професіоналів, їх зацікавленість та вболівання за майбутнє галузі. Як сказала у ході дискусії президент Спілки молочних підприємств України Лідія Карпенко, звертаючись до учасників: «Ми всі, представники молочної галузі, повинні себе поважати і разом боротися за те, щоб наша молочна продукція відповідала всім необхідним стандартам і була бажаною не лише в нашій країні. Тому що молочні продукти у нас, погодьтеся, традиційно хороші».

Ольга Мацко

Проведена зустріч є першим із запланованих заходів на цю важливу тему. Запрошуємо читачів надавати свої коментарі та пропозиції та запрошуємо на круглий стіл «Розвиток сировинної бази. Конфлікт сторін чи баланс інтересів?», що буде проведено 11 червня в рамках Міжнародної агропромислової виставки – ярмарку «Агро-2008».